

HEBREOARE jǫaripũ

Cõãmacũ cũũ macũmena basocáre wedeyigu

¹ Too sũgueropũ Cõãmacũ cũũyara profetamena marĩ ñecũsũmuãrẽ wedeyigu; sĩcãrĩ mee wedeyigu. Cũũ wederécõrõ merẽã dícu wederucuyigu.

² Atitó niiture bũrecorire cũũ macũmena marĩrẽ wederigu niĩwĩ. Cõãmacũ cũũ macũrẽ “niipetire mũye putũáadacu” jĩiyigu. Cũũmenarã atibúrecore bauanéyigu. ³ Cũũrã Cõãmacũ asibatére añũrere cũogú niĩ. Cũũrã sũcã Cõãmacũbiro niirecutiqui. Cũũ wedesere tutuare cũorémena niipetire atibúreco niirere ñãanũnũsequi. Marĩ ñãñaré tiirere cosetóagu, Cõãmacũ tutuanetõgũ putopũ diamacápe jeanuãjeayigu.

Cõãmacũ macũ ángelea nemorõ uputĩ macũ niĩ

⁴ Cõãmacũ cũũ macũrẽ Õpũ niirere sõnecoyigu. Teero tiigú, ángelea nemorõ uputĩ macũ putũáyigu.

⁵ Cõãmacũ cũũ macũrẽ biiro jĩiyigu:

Mũũ yũũ macũ niĩã.

Mecũãmena yũũ mũũ pacũ niirere masĩãdacua.*

Sĩcũ ángelere teero jĩĩiyigu. Teero biiri cũũ macũye maquẽrẽ wedesege, biiro jĩiyigu:

Yũũ cũũ pacũ niigũda.

Cũũ yũũ macũ niigũdaqui.†

* **1:5** Salmo 2.7. † **1:5** 2 Samuel 7.14; 1 Crónicas 17.13.

Sĩcũ ángelere teero jĩriyigu. ⁶ Basocá sōwũ jĩgũrẽ atibúrecopũ ticodioconemorĩ, cũũ jĩãdarere biiro jóanoã:

Niipetira ángelea cũũrẽ jeacũmu, padeoáro, jĩ jóanoã. ⁷ Ángeleapere cũũ jĩrere biirope jóanoã:

Ángelea Cõãmacũrẽ padecotera niicua; cũũ dutirere tiirá, wĩno tiiróbiro wáacua.

Cũãrã sũcã pecame tiiróbiro niicua. ‡

⁸ Cũũ macũpéreja biirope jóanoã:

Mũũ Cõãmacũ niĩã; mũũ Őrũ niiré petirĩcu.

Mũũ niipetirare diamacũrã dutigũdacu.

⁹ Mũũ diamacũ tiirere booa; netõncãrepere boorĩa.

Teero tiigũ, Cõãmacũ mũũ Őrũ niigũ mũũrẽ bese, ũrũ sõnecowi.

Mũũ menamacãrã nemorõ mũũrẽ usenire painemorõ ticowi, §

jĩ jóanoã. ¹⁰ Atecã cũũ macũpéreja biiro jóanoã:

Basocá Őrũ, sicatorũre mũũ basirora atibúrecore bauanéwũ;

ũmũãse niirécãrẽ tiiwũ.

¹¹ Mũũ tiirĩgue petijõãdacu;

mũũreja niirucujãgũdacu.

Niipetire mũũ tiirĩgue suti tiiróbiro bóadiaadacu.

¹² Mũũ teeré suti tiiróbiro tuupégũdacu.

Niipetire wasonóãdacu.

Mũũreja wasorĩcu.

Mũũ catiré petirĩcu,*

jĩ jóanoã. ¹³ Cõãmacũ atecãrẽ cũũ macũrẽ biiro jĩrĩgu niiwĩ:

‡ **1:7** Salmo 104.4. § **1:9** Salmo 45.6-7. * **1:12** Salmo 102.25-27.

Yáa wãmo diamacániñape duiya,
tée m̄urē ñnatutirare m̄u dutiriguere ȳu ãñurō
ȳuri tiirípa.†

Sícū ángelere teero j̄iriyigu. ¹⁴ Niipetira ángelea
bauhéra niíya. Cúã cū dutirére tiicotéra niíya. Cúã
cū netōnénorirare tiápudutigū ticodiocora niíya.

2

*Cõãmacū basocáre netōnére quetire
t̄on̄n̄usedutire*

¹ Teero tiirá, cū macāye quetire marī
t̄oáriguere nemorō ãñurō t̄on̄n̄usero booa.
T̄on̄n̄useco, padeodúrijããda j̄irã. ² Too
s̄uguerop̄are Cõãmacū ángeleamena cū dutirére*
wedecoyigu. Cū dutiré diamacúrã niirō tiiríro
niiwã. Diamacá maquē niipacari, basocápe
netōncāyira. Cúã netōncārecōrō ñañarō
tiinóyira. ³ Teero tiirá, marīrē netōnére quetire
ãñunetōjōārere teero ññajãrã, Cõãmacū ñañarō
tiíadarere netōrícu. Tee quetire marī Ōpū
wedesuguerigu niiwĩ. Too síro cū wederiguere
t̄oríra marīrē wedenetōnecowa. “Netōnére
quetire diamacúrã niíã”, j̄iwã. ⁴ Cõãmacūcã
tee quetire “diamacúrã niíã” j̄igū, cū sícūrã
tiimasírere pee tiíñorĩ tiirígu niiwĩ. Teero
biiri Espíritu Santomena marícōrō tiimasírere
ticorigu niiwĩ. Pee merẽã tiimasírere ticoqui, cū
ticod̄garobirora.

Jesús basocá wáarigue

† **1:13** Salmo 110.1. * **2:2** La Ley de Moisés.

⁵ Cõãmacũ atibáreco petiári siro, apébáreco jeari, ángeleare “múã niipetirare dutiadacu” jĩriyigu.

⁶ Biirope Cõãmacũye queti jóaripũpare sícũ tee maquẽrẽ jóarigu niiwĩ:

Cõãmacũ, ¿deero tiigú mũu nocõrõca basocáre wãcũjãĩ?

¿Deero tiigú nocõrõca cúãrẽ añurõ ññanũñũsejãĩ?

⁷ Mũu basocáre ángelea doca niirã niirĩ tiirígu niiwũ ména.

Péerogã siro basocáre pee dutirére añurõ asibatéremena ticorigu niiwũ.

⁸ Niipetire mũu bauanériguere basocá dutiaro jĩngũ, cũürigu niiwũ,†

jĩ jóarigu niiwĩ. Cõãmacũ basocáre dutirére cũügũ, niipetirere dutiaro jĩngũ, cũürigu niiwĩ. Teero tirá, cúã “dutimasĩña maniã” jĩrẽ maniã. Teero niipacari, marĩ atitóre basocá niipetirere dutiri ññaria ména. ⁹ Ángelea docagã niimirigupereja masĩnoã. Cũürã Jesús niĩ. Cũũ Cõãmacũ basocáre añurõ tiirére eñogú, marĩrẽ diabosarigu niiwĩ. Cũũ diagu, bayiró ññañarõ netõrígue wapa Cõãmacũ añurõ asibatéremena cúürẽ marĩ Õpũ sõnecorigu ni-iwĩ.

¹⁰ Cõãmacũ niipetirere, niipetirare bauanérigu niiwĩ, niipetira cúürẽ “añugurã tiiyí” jĩãrõ jĩngũ. Cũürã paure ãmũãsepu wáadarimarẽ maa eñosuguégũdũ, cúürẽ netõnégũdũre biiro tiirígu niiwĩ: Niipetirere añurõ tiĩñápetijããrõ jĩngũ, ññañarõ netõrĩ tiirígu niiwĩ. Cõãmacũ teero tiigú, diamacú tiirígu niiwĩ. ¹¹ Marĩrẽ marĩ ññañaré tiirére acabórígu, teero biiri marĩ cúũ acabónorira

† 2:8 Salmo 8.4-6.

sĩcũpõna tiiróbiro niirã tĩa sáa. Teero tiigú, cũũ marĩrẽ “yáa wedera niĩya” jĩĩgũ, bobosãriqui.

¹² Teero tiiró, cũũ Расуре wedeserere biiro jóanoã:

Мнѹye maquẽrẽ yáa wederare wedegũda.

Basocá neãrucuroпу “Cõãmacũ ãñunetõjõãĩ” jĩĩ basapeogũda мнѹrẽ,‡

jĩĩ jóanoã. ¹³ Atecã jóanoã:

Унѹ Cõãmacũrẽ padeorucúa,§

jĩĩ jóanoã. Atecã jóanemonoã:

Cõãmacũ põna cũũ унѹre ticoriramena ãno niĩã,*
jĩĩ jóanoã.

¹⁴ Marĩ diaadari õpũũrĩrẽ сѹoa. Teerora Jesucã marĩbirora õpũũcutirigu niĩwĩ. Cũũ marĩ tiiróbirora õpũũcutirigu diajõãyigu. Teeména Satanás dia ditijõããdarare dutigũre docacũmurĩ tiirigu niĩwĩ. ¹⁵ Teeménarã diaré cuimirare netõnérigu niĩwĩ sáa. Teeré cuira, búrecoricõrõ ñañarõ yeeripũnacutimiyira. ¹⁶ Teero tiirã, ateré masĩnoã: Cũũ ángeleapere tiĩápugu mee atirigu niĩwĩ; Abraham pãrãmerã niinunuserapere tiĩápugu atirigu niĩwĩ. ¹⁷ Marĩ cũũya wederare tiĩápugu, marĩbirora baurigu niĩwĩ. Marĩbiro niĩhẽgũjã, marĩrẽ tiĩapuribojĩyi. Marĩbirora niĩjĩgũ, paiaré dutigú sããrigu niĩwĩ. Paiaré dutigú sããrigu Cõãmacũ boorére tiigú niĩĩ; marĩrẽ bóaneõ ññaqui. Marĩrẽ diabosarigu niĩjĩgũ, paiaré dutigú niĩjĩgũ, marĩ ññaré tiirére Cõãmacũrẽ acabóre sãĩbosáqui. ¹⁸ Satanás cũũrẽ ññaré tiidutĩri, bayiró ññarõ netõpacú, ññaré tiiriyigu. Cũũrẽ teero wáari,

‡ 2:12 Salmo 22.22. § 2:13 Isaiás 8.17. * 2:13 Isaiás 8.18.

wăcŭtutuayigu. Teero tiigú, marĩrē ñañarō wáari, tiiápuqui.

3

Jesús Moisés nemorō niĩ

¹ Teero tiirá, yáa wedera, ñañaré tiirére acabónorira, ũmuăsep̄ wáaadara, Jesús marĩ padeogáre wăcŭn̄n̄useya. Cũ Cōāmacũ beserigu, cãũyere wededutiḡ ticoconoriḡ niĩ. Teero biiri paiaré dutiḡ, Cōāmacũrē marĩye niiādarere sãĩbosáḡ niĩ. ² Jesús Moisés tiiróbiro Cōāmacũ cãũrē cŭĩriguere diamacú tiigú niiriḡ niiwĩ. Moisés Cōāmacũrē padeoráre s̄oníḡ niiriḡ niiwĩ. ³ Jesuré Moisés nemorō añurō wăcŭnetōn̄cārō booa. Queorémena wedeguda. S̄icũ wii tiiquí. Tiiwĩ tiiríḡupe tiiwĩ nemorō añurō wedesenoqui. Jesurá wii tiiríḡ tiiróbiro niĩ. ⁴ Wiiré ñña, ateré jĩmasĩã: “S̄icũ tiiwiiré tiiríḡ niiwĩ”. Cōāmacũpeja niipetirep̄rena tiisuguériḡ niiwĩ. ⁵ Moisépe Cōāmacũrē padecoteḡ niijīḡ, Cōāmacũrē padeoráre añurō coteriḡ niiwĩ. Cũ Cōāmacũ too síro wedeadare maquēcãrē wederiḡ niiwĩ. ⁶ Cristope tiiwĩ õp̄ macũ niijīḡ, tiiwĩ macārãrē añurō cotequi. Marĩ Cōāmacũrē padeorá tiiwĩ macārã niirã tiia. Marĩ Cōāmacũrē padeorucúra, tiiwiipúra niijãrã tiia. Teero biiri “too sírop̄ cũ ticoadarere marĩrē ticoḡdaqui” jĩ padeorucúra, teerora niirucujãadacu.

Cōāmacũrē padeorá yeerisãcua

⁷ Teero tiirá, Espíritu Santo jĩriguere wăcŭn̄n̄useya. Cũ jĩrigue Cōāmacũye queti jóarip̄ũ biiro jĩ jóanoã:

Mecũã mũã Cõãmacũ wedeserere t̃uorá,
 8 yũũrijã tiirijãña.

Too sũguero macããr̃ũ cũũrẽ netõncãrira tiiróbiro
 niirijãña.

Cũã yucũ manirõ, basocá manirõr̃ũ niiritore,
 Cõãmacũ wederi t̃uorírucuyira.

“¿Niirõrã marĩrẽ ñañarõ tiigúdari cũũ? Tiiríqui”,
 jĩyira.

9 Cõãmacũ jĩyigu: “Cũã cuarenta cũmarĩ yũũ ãñurõ
 tiirére ññarucumiwã.

Teeré ññapacara, ‘¿niirõrã marĩrẽ ñañarõ tiigúdari
 cũũ? Tiiríqui’, jĩ wãcũwã.

10 Teero tiigú, yũũ cũãmena cúatũ.

Cũãrẽ biiro jĩwũ: ‘Mũã diamacũ maquẽrẽ
 masĩpacara, noo booró tiijãã; yũũ dutirere
 booríã’, jĩwũ.

11 Teero tiigú, cũãmena cúagu, jĩwũ: ‘Diamacũrã
 biiro tiigúda:

Yũũ múãrẽ ticoadari ditare jearicu; yũũmena
 yeerisãricu’, jĩwũ”, jĩyigu Cõãmacũ,*
 jĩ jóanoã.

12 Yãa wedera, cãmerĩ coteya. Sĩcũ ñañarõ wãcũ,
 padeohégũ niirijããrõ. Ñañarõ wãcũrã, padeodúra,
 too síro múã Cõãmacũ catirucugure cõãrã tiibócu.

13 Biirope tiiyá: Bãrecoricõrõ Cõãmacũ cũũ “Mecũã”
 jĩrĩ bũreco niirĩ, cãmerĩ wãcũtutuari tiiyá. Teero
 tiihéra, múã sĩquẽrã jĩditorere t̃uorá, ñañarere
 tiiadacu. Cõãmacũrẽ yũũhera putuáadacu. 14 Marĩ
 sicato padeoríguere padeorucújãrã, Cristore ba-
 pacutira niiadacu.

15 Yũũ jĩãrirobirora jĩ jóanoã:

* **3:11** Salmo 95.7-11.

Mecũã mãã Cõãmacũ wedeserere t̃orá, ỹurijã tiirijãña.

Too suguero macãrãp̃ Cõãmacũrẽ netõncãrira tiiróbiro niirijãña,†

jĩ jóanoã. ¹⁶ Too suguero macãrãp̃ Cõãmacũ wedeserere t̃opacára, cũũrẽ netõncãyira. Cũã niipetira Egiptop̃ niimirira Moisés néewitiwarira niiyira. ¹⁷ Cuarenta cũmarĩ Cõãmacũ cúã ñañaré tiirí ññagũ, cúãmena cúayigu. Teero tiirá, cúã yucu manirõ, basocá manirõp̃ diayira. ¹⁸ Cõãmacũ cũũrẽ netõncãrirare biiro jĩyigu: “Diamacũrã biiro tiigúda: Ỹũ mãũrẽ ticoadari ditare jearicu; ỹũmena yeerisãricu”, jĩyigu. ¹⁹ Teero tiirá, marĩ masĩtoaa: Cũã Cõãmacũrẽ padeorĩjĩrã, cũũ ticoadari ditare jemasĩriyira. Cũũmena yeerisãre buaríyira.

4

¹ Cõãmacũ too suguero macãrãp̃re “ỹũmena yeerisãrã atiya” jĩrirobirora marĩcãrẽ jĩgũ tiiquí. Teero tiirá, ãñurõ wãcũãda. Apetó tiirá, mãã sĩquẽrã tee yeerisãre buaríbocu. ² Marĩcã too suguero macãrãp̃ tiiróbirora Cõãmacũye queti ãñuré quetire wedenorira niiã. Cũãpe búri peti tee quetire t̃oyíra. Padeoríyira. Teero tiirá, ãñuré buaríyira. ³ Marĩpe tee quetire padeorãpeja Cõãmacũmena yeerisãre buatóaa. Tee maquẽrẽ Cõãmacũ wedesegũ, biiro jĩyigu:

“Teero tiigú, cúãmena cúagũ, ateré jĩwũ:

‘Diamacũrã biiro tiigúda:

† **3:15** Salmo 95.7-8.

Yuu múãrẽ ticoadari ditare jearicu; yuuna
 yeerisãricu', jĩwũ", jĩyigu Cõamacũ,*
 jĩ jóanoã. Cõamacũ atibúreco yaponóãri siro,
 yeerisãyigu. ⁴ Ateçã Cõamacũye queti jóaripũpu cũũ
 atibúrecore yaponóãri bureco síro macã burecore
 biiro jóanoã:

Seis burecori siro apébúreco jeari, † Cõamacũ niipe-
 tirere tiiári siro, yeerisãyigu, ‡

jĩ jóanoã. ⁵ Ateré jóanemonaã:

Yuu múãrẽ ticoadari ditare jearicu; yuuna
 yeerisãricu, §

jĩ jóanoã. ⁶ Too sũguero macãrãpu ãñuré quetire
 tuosũguérira niipacara, Cõamacũrẽ netõncãyira.
 Cũã netõncãrigue wapa cũũmena yeerisãre
 buariyira. Basocã cũũmena yeerisãre buaádaru
 dusaa ména. ⁷ Teero tiirá, Cõamacũ apébúreco
 beseyigu sũcã. Cũũ beserí bureco "Mecũã" jĩnoyiro.
 Marĩ ñecũsũmũã netõncãri siro, peecũmarĩ siro,
 Cõamacũ David jóariguemena teeré wedeyigu. Cũũ
 wederiguere yuu múãrẽ biiro jóatoaawũ:

Mecũã múã Cõamacũ wedeserere tuorã, yuunijã
 tiirijãña,*

jĩ jóanoã. ⁸ Josué Israelya põna macãrãrẽ
 yeerisãrere ticoatã, Cõamacũ too síropu "Mecũã
 yuure yuunã yeerisãre buaádacua" jĩrẽ maquẽrẽ
 wedenemoribojĩyĩ. ⁹ Teero tiirá, Cõamacũ

yeerisãrirobirora marĩ Cõamacũrẽ padeorácã
 yeerisãmasĩcu. ¹⁰ Cõamacũ niipetirere tiiári siro,
 yeerisãyigu. Teero tiiróbiro Cõamacũrẽ padeorácã

* **4:3** Salmo 95.11. † **4:4** Pecasãyemena: el séptimo día. ‡ **4:4**
 Génesis 2.2. § **4:5** Salmo 95.11. * **4:7** Salmo 95.7-8.

paderé yaponóãrirabiro yeerisãcua. ¹¹ Teero tiirá, marĩcã wãcũtuturo booa, Cõãmacũmena yeerisãada jĩĩrã. Too suguero macãrãpũ Cõãmacũrẽ netõnucãriro tiiróbiro tiinũnuserijãrõ booa.

¹² Cõãmacũ wedesere catirébiro niirucujãã; tutu- anetõjõãã. Saderĩpĩ pũanĩña asoyóaripĩbiro niĩã. Ti- ipĩ nemorõ Cõãmacũ wedeserepeja marĩ popeapũ, marĩ yeeripũnapũ, marĩ wãcũrẽpũ, niipetiropũ sããwacu. Cõãmacũ wedesere tuorá, marĩ tũgueñare, teero biiri marĩ “biiro tiiáda” jĩĩ wãcũrẽ “ãñuniã” o “ñañaniã” jĩĩ besemasĩã. ¹³ Marĩ Cõãmacũ ti- irĩra niijĩrã, cãũrẽ yayiomasĩria. Cũũ niipetire marĩ wãcũrẽre ãñamasĩĩ. Cũũ marĩrẽ “¿deero tiirá teero tiirí?” jĩĩ sãĩñarĩ, wedenetõnoãdacu.

Jesús paiaré dutigũ niĩ

¹⁴ Jesús Cõãmacũ macũ, Cõãmacũ pũtopũ jearigu, paiaré dutigũ niĩ. Teero tiirá, “Jesuré padeoã” jĩĩrẽre padeorucújãrõ booa. ¹⁵ Jesurá paiaré dutigũ marĩ wãcũbayiheri ãñagũ, marĩrẽ bóaneõ ãñamasĩqui. Cũũcã niipetira basocá tiiróbirora niipe- tire jĩĩcõãsãnomiyigu. Jĩĩcõãsãpacari, sĩcãrĩ ãñanáre tiiríyigu. ¹⁶ Teero tiirá, cuiro manirõ Cõãmacũ marĩrẽ maĩgũrẽ sãĩãda. Marĩ sãĩrẽcõrõ marĩrẽ bóaneõ ãñagũdaqui; marĩrẽ ãñurẽ ticodugarigu ni- ijĩgũ, tiiápugũdaqui.

5

¹ Paiá cããrẽ dutigũdũre besera, cãã watoa niigũrẽ beseeya. Cũũ basocáye maquẽrẽ Cõãmacũrẽ sãĩboságũdũre sõneconoĩ. Cũũrã basocá Cõãmacũrẽ ticodugarere ticobosai. Cãã ãñanáre tiiríguere acabóre sãĩboságũ, wáicũrare sãĩ

sóemonecobosai. ² Cũu basocú niijĩgũ, wãcũbayihegu niĩ. Teero tiigú, tũomasĩhẽrãrẽ, noo booró tiirãre bóaneõ ãñaquí. ³ Tutuhegu niijĩgũ, cũu basirocã ñañarẽ tiirĩgue wapa ãpẽrãrẽ tiibosárobirora wáicurare siã sóemonecomasĩ.

⁴ Sícũ cũu basiro “yũu paiaré dutigú niigũda” jĩĩ sãamasĩriqui. Cõãmacũ cũũrẽ bese sõnecoqui, cũũ Aarónrẽ bese sõnecorobirora. ⁵ Teerora wáayiro Cristore. Cũu basiro paiaré dutigú sããgũ, cũu basiro beseriyigu. Cõãmacũpe cũũrẽ bese sõnecoyigu. Cõãmacũrã cũũrẽ jĩĩrigu niĩwĩ:

“Mũu yũu macũ niĩã. Mecũãmena yũu mũu pacu niirere masĩãdacua”, jĩĩrigu niĩwĩ,*

jĩĩ jóanoã. ⁶ Atecãrẽ Cõãmacũ cũũye queti jóaripũpu biiro jĩĩrigu niĩwĩ:

“Mũu pai niirucujãgũdacu.

Melquisedec niirrobirora niigũdacu”, jĩĩrigu ni-
iĩwĩ,†

jĩĩ jóanoã. ⁷ Jesús atiditapá niigũ, Cõãmacũ cũũ diaadarere netõnémasĩgũmena wedeseyigu. Bayiró bũsurõmena, utirẽmena cũũrẽ sãĩmĩyigu. Cõãmacũ cũũrẽ quioníremena padeorí ãñagũ, cũũ sãĩrere tũoyĩgu. ⁸ Cõãmacũ macũ niipacu, ñañarõ netõyĩgu. Teero netõpacú, Cõãmacũ dutirere ãñurõ yũugú wáayigu. ⁹ Ñañarõ netõrĩguemena tiĩĩñápetijãyigu. Teero tiigú, niipetira cũũrẽ yũurãre netõnégũ, catirẽ petihẽre ticogú wáayigu.

¹⁰ Cõãmacũ cũũrẽ paiaré dutigãre sõnecorigu niĩwĩ Melquisedec niirrobirora.

Padeodúri jĩĩrã, wãcũtutuaya

* 5:5 Salmo 2.7. † 5:6 Salmo 110.4.

11 Melquisedeye maquērē mǎārē pee wededugamiã. Mǎārē ǎsǎ wederé wisió niicu. Mǎã peanetõjõãã masĩdugara. 12 Mǎã yoari Jesuré padeóa. Mecǎtígārē ǎpērārē buerǎpǎ niitoabocu. Teero tiiróno tiirǎ, Cõãmacũyere buesũguerere wedequēnorĩ booa sũcǎ. Yaarére yaaróno tiirǎ, mecǎtígārē õpēcó ũpũrǎ tiiróbiro niiã ména. 13 Õpēcó díçure ũpũgũno wĩmagũ peti niiĩ. Teero tiigú, ǎñurõ tiirére, ñañarõ tiirére besemasĩriqui ména. 14 Yaaré bayirépe bũtoá yaaré niiã. Cũã ǎñurõ buenorira tũomasĩ, ǎñurére, ñañarére ññamasĩ, beserǎpǎ niicua.

6

1 Teero tiirǎ, tutuanemorepere buenemoãda, Cristoyere ǎñurõ tũomasĩnemoãda jĩrǎ. Marĩ buesũgueriguere buerijããda ména. Marĩ Cristoye buesũguerigue ate niiwũ: “Mǎã ñañaré tiiré wapa pecamepǎ wáaadacu; teero tiirǎ, wǎcũpati, wasoyá” jĩrére buenowũ. “Cõãmacũrē padeoró booa” jĩrére buenowũ. 2 Teero biiri wǎmeõtirere, ñaapeórere buenowũ. Teero biiri sũcǎ “diarira masããdacua; ñañaré tiirĩra pecamepǎ ñañarõ tiinóãdacua” jĩrére buenowũ. 3 Mecǎtígã Cõãmacũ boorĩ, Cristoye maquērē ǎñurõ tũomasĩnemoãdacu.

4 ǎpērǎ Jesús basocáre netõnére quetire ǎñurõ tũomasĩmiyira. Cũũrē ǎñurõpura masĩmiyira. Espĩritu Santore cũomiyira. 5 Cõãmacũ cũũrē padeoráre “ǎñurére tiigúda” jĩ jóarigue cúãrē padeoré jeamiyiro. Teero biiri atitóre Cõãmacũ tutuaremena tiiẽñorĩ ññarã, “marĩ diari siropare, nemorõ ǎñuré tiigúdaqui” jĩmiyira. 6 Teero

jĩrira niipacara, padeodúyira. Cũã padeodújĩrã sãa, “wãcũpati, wasoyá” jĩrere t̃onemórã, wasomasĩricua. Cũãrã Cõãmacũ macũrẽ curusapũ páabiatuabiuro tiicúa. Teeména ãpẽrã cũũrẽ buijãrĩ tiicúa. ⁷ Ate queorémena padeodúraye maquẽrẽ wedeguda: Naĩrõ oco peacu sicaditapũre. Tiidita oco añurõ s̃nicú. Teero tiiró, d̃cacaticu. Tiidita õpũ cũũya wii macãrãmena teed̃care yaacua. Cõãmacũ tiiditare añurõ tiiquí; nemorõ d̃cacatiri tiiquí. ⁸ Tiiditapũra pota, ñañaré dícu wiirí, wapamaníri dita niicu. Cõãmacũ tiiditare ñañarõ tiiquí; sóecõãqui, d̃camanijããrõ jĩĩgũ.

Cõãmacũ “añurõ tiigũda” jĩriguere tiigũdaqui

⁹ Yũũ maĩrã, padeodúraye maquẽrẽ wedepacu, “mũã padeodúayiro” jĩĩgũ mee tiia. Mũã añurere, netõnére maquẽrẽ buatóayiro. ¹⁰ Mũã Cõãmacũrẽ maĩrere eñorã, ãpẽrã Jesuré padeorãre tiiapuyiro. Teero tiiapurucujããyiro ména. Teero tiigũ, Cõãmacũ diamacũ tiigũ niijĩgũ, teeré mũã tiirere acabóriqui. ¹¹ Mũã ateré bayiró tiirí booa: ãpẽrãrẽ tiiapura, mũã niipetira useniremena añurõ tiidugãrere teerora tiiapac̃tijãña. Teero mũã tiirí, Cõãmacũ “ticoguda” jĩrigue queoró mũã wãcũrõbirora wãaadacu. ¹² Teero tiirã, daderã niirijãña. Teero daderõno tiirã, ãpẽrã Jesuré añurõ padeorãre ñnacũña. Cũã Cõãmacũrẽ padeocúa; cũũ “ticoguda” jĩriguere potocõrõ manirõ yuecua. Teero tiigũ, Cõãmacũ cũãrẽ cũũ “ticoguda” jĩriguere ticogu tiiquí. Mũãcã cũãrẽ ñnacũ, tiinunúseya.

¹³ Cõãmacũ Abrahamrẽ “mũũrẽ añurõ tiigũda” jĩĩgũ, ãpĩ wãmemena wãmepeoriyigu; ãpĩ cũũ

nemorõ niigú maniquí. Teero tiigú, cûũ basiro wãmepeoyigũ. ¹⁴ Abrahamrẽ biiro jĩyigũ: “Diamacúrã jĩã: Mũũrẽ añurõ tiigúda; mũũ pãrãmerã paũ basocáputiadacua”, jĩyigũ. ¹⁵ Abraham potocõrõ manirõ yuejĩgũ, cûũrẽ “añurõ tiigúda” jĩriguere bũayigũ.

¹⁶ Múã masĩã: Sícũ “yũũ diamacúrã jĩã” jĩũdagagũ, Cõãmacũ wãmemena wãmepeoqui. Cũũ teero jĩ wãmepeori tũorã, “diamacúrã jĩgũ tiiquí” jĩĩrã, cãmerĩ jĩĩnemorica. ¹⁷ Teerora Cõãmacũ tiiyigũ. Cũũ “ticogũda” jĩĩriguere “diamacúrã wãaadacu” jĩĩgũ, cũũ basiro wãmepeoyigũ. Teeména marĩ cũũ añurõ ticoadarere yuerá ateré jĩĩmasĩã: “Cõãmacũ cũũ ‘añurõ tiigúda’ jĩĩriguere wasoríqui”, jĩĩmasĩã. ¹⁸ Teero tiiró, pũaró niiã wasomasĩña maniré: Cõãmacũ jĩĩditore manigú niijĩgũ, cũũ wãmepeoriguere, teero biiri cũũ jĩĩriguere wasomasĩriqui. Cũũ diamacú wedeseremena marĩrẽ cũũ netõnérirare wãcũtutuari tii. “Cũũ marĩrẽ ‘añurõ tiigúda’ jĩĩrirobirora tiigúdaqui”, jĩĩnoã. ¹⁹ “Cũũ ‘añurõ tiigúda’ jĩĩriguere tiigúdaqui”, jĩĩ wãcũbayijĩrã, yuea. Tee wãcũbayire yucusóro siatúpasori tutu bayirí tutubiro niicu. Pēcũmúrõ manirõ niirucujãadacu. Marĩ yucusóro añurõ siatúpasonoriwũbiro niicu. Tiiwũré siatúpasori tutu Cõãmacũ niirõpũ nucũrí tutubiro niicu. ²⁰ Toopú Jesús marĩ suguero jeasũgueyigũ. Toopú paiaré dutigú niijĩgũ, marĩrẽ sãĩbosáqui. Cũũ pai Melquisedec niirirobirora niirucujãgũdaqui.

7

Jesús Melquisedec niirirobiro pai niiré

1 Melquisedec wāmecatigu Salem macārã õpũ niiyigu. Teero biiri pai niiyigu; Cõamacũ ãmãsepũ niigú cũurẽ pai sõnecoyigu. Cũurã Abrahamrẽ bocagu jeayigu. Abrahamcã õpārãména cãmerĩsĩãpetitoa,* coepatúaatiri, Melquisedec cúarẽ bocagu, cũurẽ jĩiyigu: “Cõamacũ mũurẽ añurõ tiáro”, jĩiyigu. 2 Abraham cúã cãmerĩsĩārã wapatariguere pũamóquẽñeburi batocũyigu. Sicabú maquẽrẽ Melquisedere ticoyigu. Melquisedec jĩrõ “Õpũ diamacú maquẽ tiigú” jĩidugaro tiia. Cũũ Salem macārã õpũ niiyigu. Salem “Añurõ niirecatire” jĩidugaro tiia. Teero tiigú, cũũ “Õpũ añurõ niirecatire ticogú” niiyigu. 3 Melquisedec pacũsũmũarẽ, cũũ ñecũsũmũarẽ masĩña maniã. Cũũ bauáriguere, cũũ diariguẽcãrẽ masĩña maniã. Teero tiigú, Melquisedec Cõamacũ macã tiiróbiro pai niirucuqui.

4 Múã Melquisedec upatí macũ niirére wãcũña: Marĩ ñecũ peti Abraham cúã sĩátariguere pũamóquẽñeburi cúã seenéõcũriguere cũurẽ sicabú maquẽrẽ ticoyigu.† 5 Niipetira judíoa cúã oterére pũamóquẽñeburi seenéõcũrere sicabú maquẽrẽ Leví pãrãmerã niinũnũsera paiá niirãrẽ ticooya Moisére dutiré cũurigue jĩrõbirora. Cúarẽ ticorá Abraham pãrãmerã niĩya. Cúãya wedera niipacari, wapaséya. 6 Melquisedepeja Leví pãrãmi niinũnũsegũ niiripacũ, Abraham sicabú maquẽrẽ ticori, ñeeyigu. Teero biiri Abrahamrẽ Cõamacũ “añurõ tiigúda” jĩnorigure “Cõamacũ

* 7:1 Génesis 14.14-20. † 7:4 Génesis 14.20.

mũurẽ añũrõ tiiáro” jĩiyigu. ⁷ Múã masĩã: “Cõãmacũ múãrẽ añũrõ tiiáro” jĩĩgũno cúã nemorõ uputí macũ niigú niiqui. ⁸ Paiá marĩ watoa niirã ãpẽrã ticorére ñeerã marĩ tiiróbiro diaadara niĩya. Abraham ticoriguere ñeerigupereja Cõãmacũye queti jóaripũpu “diayigu” jĩĩ jóanoña maniã. Catirucugu tiiróbiro niigúrẽ jóanoã. ⁹ Ateré wãcũña: Leví teero biiri cũũ pãrãmérã niinũnũsera cúã basocá ticoriguere ñeepacara, Melquisedere ticoyira. Abraham ticoriguemenarã cúãcã ticorira tiiróbiro niiyira. ¹⁰ Melquisedec Abrahamrẽ bocagu jeari, cúã Abrahammena bauáadara niijĩrã, cãm̃mena niirã tiiróbiro niitoayira.

¹¹ Paiá Leviyá põna macãrã cúã paiá dutirére cãocúa Moisére dutiré cũũriguere. Cúã tee dutirére tiirã, basocãre añũrã quẽnojeári tiimasĩricua. Cúã quẽnojeári tiirí siro niĩãtã, Cõãmacũ ãpĩ pai sõnecoribojĩyi. ãpĩrẽ sõnecogu, Aarón pãrãmi niinũnũsegare sõnecoriyigu. Melquisedec tiiróbiro niigúpere sõnecoyigu. ¹² ãpĩ pai sããrĩ, dutirécãrẽ wasopetijãrõ booa sãa. ¹³⁻¹⁴ Melquisedec tiiróbiro niigú maquẽrẽ jóanoã Cõãmacũye queti jóaripũpure.‡ Cũũjã Leviyá põna macũ mee niiyigu. Marĩ masĩã: Marĩ Õpũ Judayá põna macũpe niiyigu. Tii põna macũ sícũ pai sããriyigu. Moisés paiayé maquẽrẽ wedesegu, sícãrĩ “Judayá põna macãrã paiá sãããdacua” jĩĩriyigu.

¹⁵ Teeré nemorõ masĩnoã ãpĩ pai jearigumena. Cũũrã Melquisedec tiiróbirora niigú niiyigu. ¹⁶ Leviyá põna macãrã dícu, Moisére dutiré

‡ 7:13-14 Salmo 110.4.

cũũrigue jĩĩrõbirora paiá sããrira niuwã. Jesupé Leví pãrãmi niiripacu, cũũ tutuaremena catiré petihére cuogú niijĩgũ, pai sããyigũ. ¹⁷ Cõãmacũye queti jóaripũpu Jesuré teerora jĩĩ jóanoã:

Мѣѣ pai niirucujãgũdacu.

Melquisedec niirrobirora niigũdacu,§
jĩĩ jóanoã.

¹⁸ Paiá Leviyá põna macãrã dutiré petijõãyiro. Basocá tee dutirére tiinũnásera, acabórere, netõnére buarícua. ¹⁹ Moisére dutiré cũũrigue basocáre ãñurã quẽnojeári tiiriyiro. Tee dutirére tiiróno tiirã, marĩpeja nemorõ ãñurére cuoa: Jesucristo pai sããriguemena marĩ Cõãmacũmena bapacũtimasã. Cũũ pũtopũ wãaadarere useniremena yuea.

²⁰ Cõãmacũ cũũ macũrẽ pai sõnecogu, cũũ basirora “diamacũrã yũũ wãmemena mũũrẽ ateré jĩĩã” jĩĩyigũ. ²¹ ãpẽrã paiá sããrã, teero jĩĩnoña maniyıra. Cõãmacũ cũũ macũrẽ sõnecogu, cũũ basirora “diamacũrã yũũ wãmemena mũũrẽ ateré jĩĩã” jĩĩyigũ. Cõãmacũye queti jóaripũpũre biiro jóanoã: Cõãmacũ basirora “diamacũrã yũũ wãmemena mũũrẽ ateré jĩĩã” jĩĩyigũ.

Cũũ teero jĩĩrigue wasonóña maniãdacu.

“Мѣѣ pai niirucujãgũdacu”, jĩĩyigũ,*
jĩĩ jóanoã. ²² Teero tiigú, Cõãmacũ Jesuména tiiré Moisére dutiré cũũrigue nemorõ ãñuré niĩã. Jesús marĩrẽ nemorõ ãñuré tiirucũgũdaqui. ²³ Paiá paũ peti sããrucuyira. Cũã diari, cũã paiá niiré petijõãyiro; ãpẽrã wasorucúyira. ²⁴ Jesupéja

§ 7:17 Salmo 110.4. * 7:21 Salmo 110.4.

catirucugꝛ niijǵũ, pai niirucujǵgũdaqui; ãpĩ cũũrẽ wasoríqui. ²⁵ Catirucugꝛ niijǵũ, marĩye niĩadarere Cõãmacũrẽ sãĩbosárucuqui. Cũũ wãmemena Cõãmacũrẽ sãĩrãnorẽ diamacũrã netõnémasĩqui.

²⁶ Teero tiigú, Jesús paiaré dutigú peti niĩ. Cũũ ti-iróbiro niigúrẽna marĩ booa. Cũũ biiro niĩ: Ñañaaré manigú, ãñurẽ tiigú, ñañaaré tiihégꝛ niĩ; marĩ ñañaaré tiirã tiiróbiro niirii; niipetira ãmũãsepꝛ ni-irã nemorõ quioníremena ññanogũ niĩ. ²⁷ Cũũ ãpẽrã paiaré dutirá tiiróbiro tiiríqui. Cũã búrecoricõrõ wáicũrare sãã, cũã ñañaaré tiiariguere acabóre sãicúa. Too síro ãpẽrãyére teerora tiibosácia, cũã ñañaaré tiiarigue wapa. Jesupé biirope tiiyígu: Sícãrĩrã di-ayígu. Cũũ diariguemena basocã ñañaaré tiirére wapatípetijãyígu. ²⁸ Moisére dutirẽ cũũriguepꝛ paiaré dutirãre besedutire biiro niĩã: Cũã wãcũbayihera niipacari, paiã sõneconowã. Tee dutirẽ cũũri siro niipacari, Cõãmacũpe cũũ wãmemena cũũ macũrẽ paiaré dutigú sõnecoyígu. Cũũ macũpé cũũ ti-idutíriguere tiipetírigꝛ niijǵũ, ãñugú peti niĩ.

8

Mama netõnére queti Jesuména jeawꝛ

¹ Niipetire yꝛ jóarigue maquẽ ate niĩã upatí maquẽ: Marĩ sícũ paiaré dutigúre cꝛoa. Cũũ ãmũãsepꝛ õpũ duirípĩrõ Cõãmacũ tutuanetõgũ pꝛtopꝛ cũũ wãmo diamacũniñape jeanuãjeayígu.

² Cũũ ãmũãsepꝛ ãñunetõjõãri Tatiapure paiaré dutigú niiqui. Cõãmacũ basiro tiiwirẽ tiiyígu; basocã mee tiiyíra.

3 Niipetira paiaré dutiráre sōnecorira niiwã, wáicurare sã sōmonecoaro jĩrã. Teero biiri oteré ticoaro jĩrã, sōneconorira niiwã. Teero tiigú, Jesucristocã pai niijĩgũ, Cõamacũrẽ apeyenó ticoré choró booa. 4 Jesucristo atibárecopure putuágupēja, pai niiribojĩyi. Āpẽã paiá Moisére dutiré cũirigue jĩrõbirora Cõamacũrẽ basocá néeatirere ticorá niitoaya. 5 Paiá cãã paderére tiirá, basocá tiirí wiipure padeeya. Tiwiiũ amũsepu niirí wii queoré dícu niicu. Marĩ teeré masĩã Cõamacũ Moisére jĩriguemenã. Wiiré tiidutĩgũ, biiro jĩyigu: “Niipetire yáa wii maquẽrẽ mũũrẽ ãtãgũpũ ãnorĩbirora tiyá; merẽã tiirjãña”, jĩyigu. 6 Mama netõnére queti Moisére dutiré cũirigue nemorõ ãñuré niã. Marĩ Jesuré padeoráre “ãñurére bũãadacu” jĩrigue too suguero macãrãrẽ jĩrigue nemorõ ãñuré niã. Teero tiigú, Jesús pai niigũ tiiré ãpẽã paiá tiiré nemorõ ãñuré niã.

7 Moisére dutiré cũiriguere basocá niipetirere tiipetijããtã, Cõamacũ mama netõnére quetire Jesumãna cũiribojĩyi. 8 Tiipetĩmasĩhẽrĩ ãñagũ, biiro jĩyigu:

Cõamacũ biiro jĩĩ: “Too síropũ yũũ Israelya põna macãrãrẽ,
teero biiri Judayá põna macãrãrẽ
mama netõnére quetire cũũgũda.

9 Too sugueropũ cãã ñecũsũmuãrẽ cũiriguebiro ni-iriadacu.

Cũãrẽ Egiptopũ niirãrẽ néewitiatigũ, tee dutirére cũũmiwũ.

Cũãpe yũũ dutirére tiiríwa.

Teero tiigú, cããrẽ cõãjãwũ”, jĩĩ marĩ Ōpũ.

10 “Too síropu Israelya pōna macārārē mama netōnére quetire cūũgūda.

Biuro tiigúda: Yuu dutirére cúã wãcūrēpure jeari tiigúda;

cúārē yuu dutirére useniremena yuuri tiigúda.

Teero tiigú, yuu cúã Ōpã niigūdacu.

Cúãcã yáara niiādacua.

11 Cúã sīcūnorē cúã menamacārārē, cúãya wederare ‘Cōãmacūrē masīña’ jīi bueriadacua.

Teero bueripacari, niipetira yuure masīādacua.

Wīmarã, teero biiri bũtoá masīādacua.

12 Cúã ñañaré tiirére acabóguda.

Cúã ñañaré tiiriguere wãcūnemicu sáa”, jīi

Cōãmacũ,*

jīi jóanoã.

13 Cōãmacũ mama queti wederémena Moisére dutiré cūũrigue petirí tiirígu niuwī. Bũcu niiã. Niipetire bũcu niisuguerigue boonóña maniã. Péero ðusaa petiádaru.

9

Cōãmacũwii ãmũãsepũ niirí wii; atibúrecopũ niirí wii maquẽ

1 Moisére dutiré cūũriguepure Cōãmacūrē súubusedutiriguere, teero biiri súubuseri wii atiditá niirí wii tiíadare maquẽrē jóanoyiro. 2 Tiiwí wáicura caserimena tiirí wii niyiro. Sicato sããjeari tatia Ññurí Tatia wãmecutiri tatia niyiro. Toopúre sããwócore yucu pesarígu siete sēnerĩcutirígu nucūyiro. Teero biiri Cōãmacūrē ticoré pã péori

* 8:12 Jeremías 31.31-34.

mesa nucũyiro. ³ Tiitatia berup̄a apesutí casero
 usebetíri caserore netõsãwarop̄a apetatía niyyiro.
 Ññunetõjõãri Tatia wãmecutiyiro. ⁴ Tiitatiap̄a
 sitiaññure sópeero oromena tiinóriro niyyiro.
 Teero biiri Cõãmacũ dutiré jóature caorítiba,
 oromena sotoá cõmanóritiba niyyiro. Tiitiba
 popeap̄a sicarú oromena tiinórir̄a niyyiro. Tiirap̄a
 yaaré maná wãmecutire sãñayiro. Teero biiri
 Aarónyaḡu tuurítuariḡu sooriwiriḡu sãñayiro.
 Teero biiri ùtãpĩrĩ Cõãmacũ dutiré jóarepĩrĩ
 sãñayiro. ⁵ Tiitiba sotoap̄a p̄uaníñayapap̄a ángelea
 queoré pesayira. Cũã toop̄a niirĩ, Cõãmacũ toop̄a
 niirére ãñoýiro. Ángelea wãure tiitiba sotoap̄a
 súuyiro. Mecútigãrẽ niipetire tiwií maquẽrẽ
 wedenemoria.

⁶ Tiiwiiré quẽnorí siro, paiá cũã paderére tiirá,
 sicato sããjeasugueri tatiap̄are sããwarucujãya.
⁷ Apetatiap̄ere paiaré dutigú dícu sicacũmarẽ
 sicabureco sããwaqui. Toop̄a sããwaḡu, wáicuraye
 díre néesãwaro dícu néesãwarucuqui. Cũã basiro,
 teero biiri basocá cũã masĩripacara, ñañaré tiicúa.
 Tee ñañaré tiirigue wapare acabóre sãĩgú toop̄a
 díre wẽẽbatepeoqui. ⁸ Teero tiiriguemena Espíritu
 Santo ateré tãomasĩrĩ tiiquí: Tiiwií niiritore ména,
 basocá Ññunetõjõãri Tatiap̄are sããwamasĩricua
 ména. ⁹ Tee niipetire too suguero maquẽp̄a
 atitó maquẽ queoré niiã. Cõãmacũrẽ ticoré, cũã
 wáicurare sóemonecore basocáre Cõãmacũmena
 ãñurõ tãgueñarĩ tiimasĩricu. ¹⁰ Moisére dutiré
 cũurigue basocáre “teeré yaarijãña; teeré sñirijãña;
 biirope coseyá” jĩrẽ dutiré dícu niiã. Tee dutiré
 sotoá maquẽ niiré dícu niiã. Tee dutiré ãñurã

putuári tiiría. Cõãmacũ tee dutirére basocáre tiidutírigũ niiwĩ, tée Jesús jearipũ. Cũãmenarã Cõãmacũ niipetirere wasorí tiirígũ niiwĩ.

¹¹ Cristope atitoarigũ niiwĩ. Atitóre cũãrã paiaré dutigú peti niĩ. Cũã marĩrẽ añurére néeatirigu niiwĩ. Cũã paiaré dutigú tiirucúrenorẽ ãmuãse macã wiipũ tiigú tiiquí. Tiiwí atibúreco macã wii nemorõ pairí wii, nemorõ añurí wii niicu. Basocá tiirí wii mee niicu. Atibúreco macã wii mee niicu. ¹² Cristo ãmuãse macã wii Añunetõjõãri Tatiapure sããwarigũ niiwĩ. Toopú sããwagũ, cabraye dímena, wecuá wĩmarãye dímena sããwaririgũ niiwĩ. Teero tiiróno tiigú, cũãye dímena sãcãrĩã sããwarigũ niiwĩ. Teeména marĩrẽ netõnégũ catiré petihére buarí tiirígũ niiwĩ. ¹³ Moisére dutiré cũürigue jĩrõbirora basocá diaarirare padeñããri siro, Cõãmacũ ãñacoropure jũĩrĩpĩra putuáya. Teero tiirã, wecuá ãmuãye díre, cabraye díre, teero biiri wecu wĩmagõrẽ sóerigue nitĩmena jũĩrĩpĩrare wẽẽbatepeoya. Cũãrẽ Cõãmacũ ãñacoropure jũĩrĩmanĩrã putuáadutira teero tiimíya. Cũã sotoá dícu añurã putuáya. ¹⁴ Cristoye dípe nemorõ marĩrẽ añurõ tiiápua. Cristo ñañaré manigú Espíritu Santo niirucugũ tutuaremena cũãya õpũũrẽ Cõãmacũrẽ wiyayígũ. Cũãye dímena marĩ ñañaré tiirére acabórigũ niiwĩ. Marĩ acabónorira niijĩrã, añurõ tũgueñaã sũcã. Teero tiirã, Cõãmacũ catiré cuogú boorére tiimasĩã.

¹⁵ Teero tiigú, Cristo mama netõnére quetire néeatirigũ niĩ. Tee quetimena Cõãmacũ beserira cũãrẽ “ticogũda” jũiriguere ñeeãdacua. Cũã “ticogũda” jũirigue petirícu. Basocá Moisére dutiré

cũĩriguemena niimirira teeré netõncãrã Cristo diariguemena acabóre bũayíra. ¹⁶⁻¹⁷ Biiro niiã: Sícũ cũũ diaadari suguero, “yũũ cũoré yáa wederare pũtuáadacu” jĩĩ jóacũqui. Cũũ catipacari, cũũya wedera cũũ jóacũripũ jĩĩrõbirora tiimasĩricua ména. Cũũ diari ñña, cũũrẽ yaatóa, cũũ jóacũripũ dutiobirora tiicúa. ¹⁸ Tee tiirõbirora wáayiro Moisére dutiré cũĩriguecã: Díi õmayuoremena nũcãyíro. ¹⁹ Moisés biiro tiiyígu: Cũũ niipetire tee dutirére niipetira tũocóropũ bueyígu. Buetoa, wescuá wĩmarãye díire, cabraye díire ocoména wáoo, hisopo wãmecũtiri dũpũrĩre peene, ovejaye póa sõãrémena siatú, díire soanéyígu. Teeména Cõãmacũye dutiré jóaripũrẽ, teero biiri basocá niipetirare wẽẽbatepeoyígu. ²⁰ Cũũ teero tiári siro, cúãrẽ jĩĩyígu: “Ate díimena Cõãmacũ marĩrẽ dutiré cũĩrigue nũcãã. Tee dutirére tiirucújãrõ booa”, jĩĩyígu. ²¹ Teerora sũcã Moisés súubuseri wiire díimena wẽẽbatepeoyígu. Teero biiri niipetire tiiwíi popeapũ niirére wẽẽbatepeoyígu. ²² Cõãmacũ dutiré jĩĩrõbirora niipetire ãñnuré niĩhẽre díimena ãñnuré pũtuáa. Díi õmayuore manirĩ, Cõãmacũ basocá ññañaré tiirére acabóriqui.

Jesús cũũ diariguemena basocá ññañaré tiirére acabóre

²³ Tiiwíi maquẽ ãmũãsepũ niirí wii maquẽ queoré díicu niipacari, biiro tiiyíra: Wáicũrãre sĩa, cúãye díimena wẽẽbatepeoyira. Teeména Cõãmacũ ññacoropũ ãñnuré pũtuáyiro. Æmũãsepũ niirí wii maquẽpeja wáicũraye díire boorícu; ãñunemorepere boocú; Cristoye díi õmayudiarigüepere boocú. ²⁴ Cristo atibárecopũ niigũ, Ññunetõjõãri Tatiapũre

sããwariyigũ. Tiiwií basocá tiirí wii niiã; ãmũãsepũ niirí wii queoré dícu niiã. Cũũ ãmũãsepũ niirí wiipere sããwayigũ. Atitóre cũũ Cõãmacũ pũtopũ marĩrẽ sãĩboságũ tiiquí. ²⁵ Paiaré dutigú judíoayũ ãñunetõjõãri Tatiapũre cũmarĩcõrõ sããwaqui. Cũũye díre néesãwariqui; wáicũraye díipere néesãwaqui. Cristopeja ãmũãsepũ sĩcãrĩrã cũũye díre néesãwayigũ. ²⁶ Cũmarĩcõrõ néesãwarigũ niigũjã, atibũreco nũcãrĩpara pee peti ñañarõ netõ, diarucubojĩyi. Teero tiirõno tiigú, atitó niiture bũrecorire sĩcãrĩrã bauáyigũ. Cũũrã sũcã niipetiraye niĩadarere diabosayigũ. Cũũ diariguemenarã marĩ ñañaré tiirere acabórigũ niiwĩ. ²⁷ Marĩcã niipetira sĩcãrĩrã diaadacu. Diari siro, Cõãmacũ duiró díamacũ jeaadacu. Toopá cũũrẽ padeoráre ãñurõ wáaadarere wedegũdaqui; cũũrẽ padeohérare ñañarõ wáaadarere wedegũdaqui. ²⁸ Cristocã sĩcãrĩrã diayigũ. Cũũ diari, cũũye díi õmayudiyaro. Teeména paũ basocá ñañaré tiirere diabosayigũ. Too síro pũtuatigũdaqui. Basocá ñañaré tiirere diabosagũ mee atigũdaqui. Cũũrẽ yuerápere netõnerere néeatigũdaqui.

10

¹ Cõãmacũ basocáre “too síropũ ãñurã peti pũtuári tiigũda” jĩrere tũomasĩsũguearo jĩngũ, Moisémena dutirere cũũrigũ niiwĩ. Tee dutiré queoré dícu niiã. Teero tiiró, tee dutiré basocáre Cõãmacũmena ãñurõ niirĩ tiirícu. Cũã cũmarĩcõrõ wáicũrere sãã sóemonecore Cõãmacũ ññacoropũre ãñurã peti pũtuári tiirícu. ² Tee basocáre ãñurã

putuári tiimasĩātã, cũã wáicurare sóemonecorere duujãbojĩya. Cũã sĩcãrĩ sóemonecoremenarã cũã ñañaré tiirére acabónorirapũ putuátoabojĩya; ñañaré tiirírira tiiróbiro tũgueñabojĩya. ³ Biirope niyiro: Cũã wáicurare sóemonecora, cũã ñañaré tiiríguere cãmarĩcõrõ wãcũrã, teero tiyíra. ⁴ Wecũáye díi, cabraye díi ñañaré tiiríguere cosemasĩricu.

⁵ Teero tiiró, Cristo atibárecopũre atirigũ Cõãmacũmena wedeseriguere jóanoriro niwũ. Biiro jóanoã:

Wáicurare sĩárẽmena, teero biiri oteré ticorẽmena
mũũ useniría.

Teero tiigú, mũũ yũre õpũũcutigũ bauári tiirigũ
niwũ,

basocá ñañaré tiiré wapa diabosadutigũ.

⁶ Wáicurare sóemonecori, teero biiri wáicurare sóeditiori, mũũrẽ usenirĩ tiiría.

⁷ Teero mũũ usenihẽre wapa yũ mũũrẽ biiro jĩwũ: “Cõãmacũ, mũũye queti jóaripũrũ yé maquẽrẽ jóarirobirora mũũ boorére tiigú atigũ tiwũ”,*

jĩ jóanoã. ⁸ Cũũ tiipũrũre Cõãmacũrẽ ateré jĩsũguerigũ niwĩ: “Wáicurare sĩárẽmena, oteré ticorẽmena, wáicurare sóemonecoremena, wáicurare sóeditioremena mũũrẽ usenirĩ tiiría”, jĩsũguerigũ niwĩ. Moisére dutiré cũũrigue teeré tiidutípacari, Cõãmacũrẽ usenirĩ tiiría. ⁹ Teeré jĩãri siro, tiipũrũre Cristo Cõãmacũrẽ ateré jĩrigũ niwĩ:

“Mũũ boorére tiigú atigũ tiwũ”, jĩrigũ niwĩ.

Teero jĩgũ, cũũ diariguemena too sũgueropũ cũã tiirécaturiguere wasoyigũ. ¹⁰ Jesucristo Cõãmacũ boorére tijĩgũ, diarigũ niwĩ. Cũũ sĩcãrĩrã marĩ

* **10:7** Salmo 40.6-8.

niipetirare diabosarigu niiwĩ. Cũũ teero tiirémena marĩrẽ añurã pũtuári tiirígu niiwĩ.

¹¹ Niipetira judíoa paia búrecoricõrõ nucũjĩrã, wáicurare sã sóemonecorucuya. Cũũ teero tiipacári, basocá ñañaré tiirére cosemasĩña maniã.

¹² Jesucristopeja sĩcãrĩrã cũũ diariguemena basocá ñañaré tiirére cosepetírigu niiwĩ. Cũũ teero tiirí siro, Cõãmacũya wãmo diamacũniñape jeanuãjeayigu. ¹³ Too síro Cõãmacũ niipetira Jesucristore ññatutirare cũũ dutiriguere añurõ yũũri tiigúdaqui. Jesucristo toopú duigu, teerora wáaaro jĩgũ, yuegu tiiquí.

¹⁴ Marĩ ñañaré tiirére acabógũ, sĩcãrĩrã cũũ diariguemena marĩrẽ añurã pũtuádoari tiiyígu. ¹⁵ Tee diamacũrã niirĩ, Espíritu Santocã marĩrẽ “teerora niiã” jĩ wedequi. Cũũ biiro jĩsuguequi:

¹⁶ “Too sírogu yũũ cũãrẽ ‘mama netõnére quetire cũũgũda’ jĩrigue biiro niiã”, jĩyigu Cõãmacũ.

“Cũãrẽ yũũ dutirére useniremena yũũri tiigúda.

Teero biiri yũũ dutirére cũã wãcũrépũre jeari tiigúda”, jĩyigu.†

¹⁷ Too síro biiro jĩñemoqui:

“Cũã ñañaré tiirére, cũã netõnucãrere wãcũnemicu sãa”, jĩrigu niiwĩ,‡

jĩ jóanoã. ¹⁸ Teero tiirã, marĩ ñañaré tiiré wãpare acabónorira nijĩrã, wáicurare sóemonecorere boonemóricu sãa.

Jesucristoye dímena Cõãmacũmena wedesemasĩã

¹⁹ Teero tiirã, yãa wedera, Jesuyé dímena marĩ cuiro manirõ Ññunetõjõãri Tatiapũre

† **10:16** Jeremías 31.33. ‡ **10:17** Jeremías 31.34.

sããwara tiiróbiro niiã, cũũmena wedeseada jĩĩrã. ²⁰ Añunetõjõãri Tatiapũ cãmotári casero Jesuyé õpũũ queoré niicu. Jesús diari, tiicasero yigajõãyiro. § Teero tiigú, Jesús cũũ diariguemena Cõãmacũ niirõpũre pãõyigũ. Cũũ pãõremena marĩ Cõãmacũmena bapacutimasã. ²¹ Jesús paiaré dutigú peti ãmũãsepũ Cõãmacũwiipũ marĩye niiãdarere sãĩboságu niiĩ. ²² Cũũrã marĩ “ñañaré tiirã niiã” jĩĩ tũgueñamirirare wapa cuohéra putuári tiirígũ niiwĩ. Oco jũĩĩmaníremena marĩye õpũũĩĩ cusionorira tiiróbiro niiã. Marĩ ñañaré tiiriguere cosepetínorirapũ niiã. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ diamacú wãcũrémena, ãñurõ padeorémene sãĩãda. “Teero padeoãmajãrã tiicú” jĩĩrõ manirõ sãĩãda. ²³ Cõãmacũ “teero tiigúda” jĩĩriguere tiigúdaqui. Teero tiirã, wasoró manirõ padeorucújããda. ²⁴ Marĩ basiro biiro wãcũãda: “Cãmerĩ maĩãrõ jĩĩrã, ãñuré tiiáro jĩĩrã, ¿deerope cũãrẽ tiiápuadari?” jĩĩ wãcũãda. ²⁵ Jesuré padeorámene neãdurijããda sĩquẽrã tiirucúrobiro. Cũã tiiróbiro tiirõno tiirã, cãmerĩ wãcũtutuari tiiáda. “Marĩ Õpũ putuaatiadaro péero dusaa” jĩĩ wãcũrã, nemorõrã cãmerĩ wãcũtutuari tiiáda.

²⁶ Marĩ diamacú maquẽrẽ masĩpacara, ñañaré tiinemówara, ¿noãyé díimena teeré coseré buagári? Buayá manicú. ²⁷ Ñañarõ tiiré peti Cõãmacũ tiirépere buaádadu. Pecame asiríme cũũrẽ ññatutirirare sóerimepũre jeaadacu. ²⁸ Too sugueropũre Moisés dutirére netõnucãriganonẽ puarã o ñĩãrã ññãrira wedesããri siro, cũũrẽ bóaneõrõ manirõ sãĩcõãyira. ²⁹ Mũã wãcũrĩ,

§ 10:20 Mt 27.51; Mr 15.38.

Cõãmacũ macũrẽ “boorídojãga” jĩĩgúnopere ¿nocõrõ ñañarõ tiinógũdari? Bayiró ñañarõ wáaadacu cũũrẽ. Cũũ Jesuré “booría” jĩĩré díca jĩĩriqui. Jesuyé díi cũũrẽ cosepacári, tee díire “wapamaníã” jĩĩ wedesequi. Teero biiri Espíritu Santo cũũrẽ añurõ tiimírigure ñañarõ jĩĩqui. ³⁰ Cõãmacũ ateré wedeseriguere marĩ masĩã: “Yũũ cãmeboságũda; yũũ wapa tiigúdacu”,* jĩĩ jóanoã. Apeyecãrẽ jóanoã: “Marĩ Õpũ cũũyarare cãã ñañaré tiiré wapare ñañarõ tiigúdaqui”,† jĩĩ jóanoã. ³¹ Cõãmacũ catirucugũ basocãre ñañarõ tiiré bayiró quioré niĩã.

³² Múãrẽ sicato wáariguere wãcũña. Tíatore múã Jesús basocãre netõnére quetire tuomasĩãri siro, ñañarõ netõyíro. Múã teero netõpacára, wãcũtutuarira niiwũ. ³³ Sĩquẽrã basocã ññacoropũ ñañarõ jĩĩ buijãnorira niiwũ; ñañarõ tiíápenorira niiwũ. Apetó múã menamacãrã teero ñañarõ netõrírare tiíápurira niiwũ. ³⁴ Múã peresuwiipũ niirãrẽ bóaneõ ññarira niiwũ. ãpẽrã múãyere êmarĩ, useniremena nucãrĩra niiwũ. Múã ãmũãsepu cwoádarepere “atiditá maquẽ nemorõ aññunetõnucãre niicu” jĩĩrira niiwũ. “Tee petirícu” jĩĩrã, wãcũtutuarira niiwũ. ³⁵ Teero tiirã, cuiro manirõ padeoyá. Teero padeorucúra, nemorõ aññurere ñeeãdacu. ³⁶ Múã ñañarõ netõrã, wãcũtutua, padeorucújãrõ booa. Teero tiirã, Cõãmacũ boorere tiirí siro, cũũ “ticogũda” jĩĩriguere múã ñeeãdacu. ³⁷ Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jĩĩ jóanoã: “Atigũda” jĩĩrigũ máata atigũdaqui. Pearó manirõ jeagũdaqui.

* **10:30** Deuteronomio 32.35. † **10:30** Deuteronomio 32.36.

38 “Añugúrã niĩ” уму jĩgúno cũũ padeorémena niirucugudaqui. Yũre padeodújããtã, cũũmena ɯseniricu,‡ jĩ jóanoã. 39 Marĩpeja Jesuré padeorére duurábiro niiria. Teero tiirá, marĩ pecamerɯ wáaricu. Marĩ cũũrẽ padeorã, netõnénoãdara niĩã.

11

Cõãmacũrẽ padeoríraye queti

1 Marĩ padeorémena biiro jĩmasiã: Cõãmacũ “teero tiigúda” jĩriguere diamacúrã tiigúdaqui. Teero biiri marĩ ñnaripacara, “diamacúrã niicu” jĩmasiã. 2 Too sɯgueropɯ marĩ ñecúsũmũã Cõãmacũrẽ padeoyíra. Teero tiigú, Cõãmacũ cũũrẽ “añurãrã niĩya” jĩyigu.

3 Marĩ Cõãmacũrẽ padeojĩrã, biiro masiã: Cũũ atibáreco niirére niipetirere bauanégũ, cũũ dutirémena bauanérigu niiwĩ. Teero tiiró, atibáreco maquẽ marĩ mecútigã ñnaré sicutopɯre ññaña manirígue niĩã.

4 Abel Cõãmacũrẽ padeojĩgũ, biiro tiiyigu: Cõãmacũrẽ ticogu, oveja añugúrẽ siã sóemonecoyigu. Cũũ sõwũ Caín ticorigue nemorõ añuré ticoyigu. Cõãmacũ Abelre “añugúrã niĩ” jĩ ñnagũ, cũũ ticoriguere ñeeyigu.* Teero tiiró, Abel diari siro niipacari, cũũ Cõãmacũrẽ padeorígue atitócãrẽ marĩrẽ bueré néeatia.

5 Enoc Cõãmacũrẽ padeojĩgũ, diaripacari, Cõãmacũ cũũrẽ cũũ pɯtopɯ néemũawayigu. Æpẽã cũũrẽ ãmaãmiyira. Buaríyira. Cõãmacũye

‡ 10:38 Habacuc 2.3-4. * 11:4 Génesis 4.3-7.

queti jóaripũpũ biiro jóanoã: “Cõãmacũ Enorẽ useniremena ññayigũ. Teero tiigũ, cũũrẽ néemũãwayigũ”,† jĩĩ jóanoã. 6 Marĩ Cõãmacũrẽ padeorĩjĩrã, cũũrẽ usenirĩ tiimasĩria. Cõãmacũmena bapacũtidũgagũno “diamacũrã niiqui” jĩĩrõ booa. Teero biiri “cũũrẽ yũũ padeorẽmena sãĩrĩ, ãñurõ tiigũdaqui” jĩĩrõ booa.

7 Noé Cõãmacũrẽ padeojĩgũ, doorĩwũ pairĩwure tiiyĩgũ. Cõãmacũ cũũ too síro tiiádarere Noerẽ wedeyigũ. Noé teero wáadarere ññaripacũ, Cõãmacũrẽ quioníremena ññajĩgũ, cũũya wederare netõnégũda jĩĩgũ, tiiwurẽ tiiyĩgũ.‡ Teero padeorẽmena tiiwurẽ tiigũ, too macãrã duaadarere, teero biiri cúã pecamerũ wáadarere tũomasĩrĩ tiimiyigũ. Cũũ padeorĩ, Cõãmacũ cũũrẽ “ãñugũrã niĩ” jĩĩ ññayigũ.

8 Abraham Cõãmacũrẽ padeojĩgũ, cũũ jĩĩrirobirora tiiyĩgũ. Cõãmacũ cũũrẽ apeditapũ cũũrẽ ticoadari ditapũ wáadutiri, wáyayigũ. Cũũya macãrẽ witiwagũ, “tiiditapũ wáagũ tiia” jĩĩrõ manirõ wáajõãyigũ.§

9 Cõãmacũrẽ padeojĩgũ, cũũrẽ “ticogũda” jĩĩri ditapũ jea, niiyigũ. Cũũya dita niipacari, sicadita waso, niiyigũ. Wáicũra caserimena tiirĩ wiipũ niyigũ. Cũũ macũ Isaac, teero biiri cũũ pãrãmí Jacob teerora niinũnũseyira. Cõãmacũ cúãcãrẽ tiiditare “ticogũda” jĩĩyigũ.* 10 Abraham macã manigũ niijĩgũ, ãñurõ tiirĩ macã cũũ niirucujããdari macãpere yueyigũ. Tiimacã, ãmũãsepũ niirĩ macã, Cõãmacũ tiirĩ macã niĩã.

† 11:5 Génesis 5.21-24. ‡ 11:7 Génesis 6.13-22. § 11:8 Génesis 12.1-5. * 11:9 Génesis 23.4; 26.3; 35.12,27.

11 Abraham Cõãmacũrẽ padeojĩgũ, бѹсѹ peti niipacѹ, Saracã põnamanĩgõ niipacari, tutuare бѹайĩгѹ. Cũãrẽ Cõãmacũ tutuare ticoriguemena põnacutĩyĩgũ. Cũũ biiro wãcũyĩgũ: “Cõãmacũ yũure ‘pau pãrãmérãcutĩgũdacu’ jĩĩriguere queoró tiigũdaqui”, jĩĩ wãcũyĩgũ.† 12 Teero tiigũ, Abraham бѹсѹ peti niipacѹ, macũcutiyĩgũ. Macũcuti, too síro pau peti pãrãmérãcutiyĩgũ. Ночõãrẽ, ditatuparire queopetĩmasĩña manirõbiro cũũ pãrãmérãrẽ queopetĩmasĩña maniã.‡

13 Cũã niipetira Cõãmacũ cũãrẽ “ticogũda” jĩĩriguere ñeeripacara, diajõãyira. Cũã padeojĩrã, cũũ ticoadarere yoaropѹ ñnarãbiro niijãyira. “Teeré сѹоádacu” jĩĩ wãcũrã, ѹseniyira. Cũã teeré wãcũrã, “atiditapére wãanetõri basoca niiã” jĩĩyira. 14 Teeré jĩĩrãno cũã niĩadari dita petire ãmaãrã tiĩya. 15 Cũã witiwari ditapure wãcũrãjã, coebõjĩya. 16 Cũã niimiri dita nemorõ ãñurõ niĩadari dita petire booyira. Ѽмѹãsepure niidũgayira. Teero tiigũ, Cõãmacũ cũã “ũsã Ōpũ niĩĩ” jĩĩrĩ, bobosãriyĩgũ. Teero bobosãrijĩgũ, cũã niĩadari macãrẽ ѹмѹãsepure quẽnoyũetoayĩgũ.

17-18 Abraham Cõãmacũrẽ padeojĩgũ, cũũ macũ Isaare wãicare sĩa sóemonecorobiro tiigũdu tiimĩyĩgũ. Cõãmacũ “¿diamacũrã yũure padeomĩ cũũ?” jĩĩgũ, teero tiidutĩyĩgũ. Cõãmacũ Abrahamrẽ “Isaac pãrãmerã niinũnũsera mũũ pãrãmerã peti niĩãdacua” jĩĩri siro niipacari, Abraham cũũ macũ sícũ niigũrẽ sãgũdu tiimĩyĩgũ.§ 19 Abraham biiro

† 11:11 Génesis 15.6; 17.19; 18.11-14; 21.2. ‡ 11:12 Génesis 22.17.

§ 11:17-18 Génesis 21.12; 22.1-14.

wăcŭyigŭ: “Cōāmacŭ diarirapŭrena masōmaslī”, jīl wăcŭyigŭ.* Teero tiirá, marī biiro jīlmaslā: “Abraham cŭŭ macŭrē diarigŭpŭre masōrigŭ tiirírobiro cŭoyígu”, jīlmaslā.

²⁰ Isaac Cōāmacŭrē padeojīgŭ, cŭŭ pōna Jacoré, Esaúre cŭārē too síro wáaadare wedecŭyigŭ.†

²¹ Jacob Cōāmacŭrē padeojīgŭ, cŭŭ diaadari suguerogā, José pōnarē too síro wáaadare wedecŭyigŭ. Teero wedesegŭ, cŭŭ tuurítuarigŭmena túañe, Cōāmacŭrē “añuniā mŭŭ” jīlyigŭ.‡

²² José Cōāmacŭrē padeojīgŭ, diagŭdu, cŭŭya wederare cŭā too síropŭ Egiptopŭ witiwari, cŭŭye cōārīrē néewadutiwigŭ.§

²³ Moisés pacŭsŭmŭñ Cōāmacŭrē padeojīrā, Moisés bauári, cŭŭrē itīārā muipŭrā yayió, cŭoyira. “Ñugŭ peti niil”, jīl iñayira. Egipto macārā ōpŭ wīmarā ŭmŭñrē Israelya pōna macārārē sīadutípacari, cuiriyira.*

²⁴ Moisés Cōāmacŭrē padeojīgŭ, bŭcŭágŭ, “Egipto macārā ōpŭ macō macŭ niil” jīrēre booríyigŭ.† ²⁵ Coomena pŭtuágŭ, Cōāmacŭ boorēre tiirípacŭ, apyenoñ añurēre cŭobójīyi; atibúrecopŭre ŭsenibojīyi. Topŭre pŭtuárono tiigŭ, Cōāmacŭrē padeorámenape ñañarō netōápudugayigŭ. ²⁶ Cŭŭ Cristo atibúrecopŭ niigŭ ñañarō netōādare tiiróbiro ñañarō netōyigŭ. “Yŭŭ teero ñañarō netōré Egipto macārā cŭā cŭoré nemorō wapacŭtía”,

* **11:19** Génesis 22.5. † **11:20** Génesis 27.27-29, 39-40. ‡ **11:21** Génesis 48.1-20. § **11:22** Génesis 50.24-25; Éxodo 13.19; Josué 24.32. * **11:23** Éxodo 1.22-2.2. † **11:24** Éxodo 2.10-12.

jĩĩ wãcũyigu. Cõãmacũ cũũrẽ too síropũ ticoadarere wãcũgũ, teero jĩĩyigu.

27 Cõãmacũrẽ padeojĩgũ, Egiptopũ niiãrigũ witiwayigu. ‡ Too macãrã õpũ cúagũ niipacari, cuiro manirõ witiwayigu. Cõãmacũ bauhéguire ñãgũ tiiróbiro padeorucújãyigu. 28 Cõãmacũrẽ padeojĩgũ, Pascua sicato nũcãrí bũrecore Cõãmacũ tiidutírere tiiyigu. Israelya põna macãrãrẽ corderoare siãduti, cúãye dímena wiserí sopepãmarĩ wesarire tuusiãduti yigu. Teero tiigũ, ángelepe tee díire ñãjĩgũ, bauásũguerigũre siãríyigu. §

29 Israelya põna macãrã Cõãmacũrẽ padeojĩrã, día Sõãrímaare tĩãwayira. Maa ãñurõ boporímaare tiiróbiro tĩãwayira. Egipto macãrãpe cúã siro tĩãwama jĩĩrã, duapetijõãyira.*

30 Israelya põna macãrã Cõãmacũrẽ padeojĩrã, Jericó wãmecutiri macã wesare siete bũrecorei sodeayira. Cúã Cõãmacũrẽ padeorémãna tiimacã wesa niirí sãnirõ ãtãmena weeri sãnirõca peecũmújõãyiro. † 31 Rahab ãmũãmena ñeeape wapatãri basoco Cõãmacũrẽ padeojĩgõ, Israelya põna macãrã ñãdutira jearãre ãñurõ bocayigo. ‡ Teero tiigó, tiimacã macãrã Cõãmacũrẽ netõnũcãrãmena diariyigo. §

32 ¿Ñeerẽ wedenemogũdari yũũ? Niipetiraye quetire wedemasĩña maniã. Gedeón,* Barac, †

‡ 11:27 Éxodo 13.17-14.30. § 11:28 Éxodo 12.21-30. * 11:29 Éxodo 14.21-31. † 11:30 Josué 6.12-21. ‡ 11:31 Josué 2.1-21. § 11:31 Josué 6.22-25. * 11:32 Jueces 6-8. † 11:32 Jueces 4-5.

Sansón,‡ Jefe,§ David,* Samuel,† teero biiri ãpẽã profetas tiiriguere wedepetiriga. ³³ Cúã Cõamacũrẽ padeojĩrã, biiro tiiyira: Apeditári macãrãmena cãmerĩsĩã, netõnucãyira; cúãya wederare diamacãrã dutiyira; Cõamacũ “tiápuguda” jĩriguere ñeeyira; yáywa niirõpũ biadupópacari, cúã padeorẽmena yáwaye userire biarí tiiyira;‡ ³⁴ pairíme pecame jũũrõpũ sõnecoricãrẽ, jũũriyira;§ ãpẽã cúãrẽ espadamena sĩãdugári, dutijãyira; tutuarimirira tutuara wáyira; cãmerĩsĩãrã wáara, nemorõ tutuara wáyira; cúã wãpãrãmena cãmerĩsĩãrã, cúãrẽ netõnucãyira. ³⁵ Siquerã numiã cúã põna diaarirare masõãrirapure wiyanyira sũcã.*

Ãpẽãpé ñañarõ tiinoyira. Cúã padeodúatã, peresuwiipũ niirãrẽ wionéconobojiya. Cúãpe ãmũãsepũ catiré petihére cudugára, padeodúriyira. ³⁶ ãpẽã ñañarõ bui, tãnanoyira.† ãpẽã cõmedárimena siatú, peresuwiipũ duponoyira.‡ ³⁷ ãpẽã ãtãperimena déesĩãnoyira.§ ãpẽã cúãye õpũũrĩ deco widetãnoyira. ãpẽã espadamena páatasĩãnoyira.* ãpẽã suti manirã oveja caseri, cabra caserimena dícu sãñarira cuicãmesãyira. Cúã bóaneõrã, ñañarõ tiinórira, cãmitunorira niiyira. ³⁸ Cúã

‡ **11:32** Jueces 13-16. § **11:32** Jueces 11-12. * **11:32** 1 Samuel 16.1-1 Reyes 2.11. † **11:32** 1 Samuel 1.1-25.1. ‡ **11:33** Daniel 6. § **11:34** Daniel 3. * **11:35** 1 Reyes 17.17-24; 2 Reyes 4.25-37. † **11:36** Jeremías 20.2; 37.15. ‡ **11:36** 1 Reyes 22.26-27. § **11:37** 2 Crónicas 24.21. * **11:37** Jeremías 26.20-23.

atibáreco macãrã† nemorõ añurã niipacari, atibáreco macãrã cúã añurére ñnadugariyira; cúãrẽ cõãdugayira. Cõãmacũrẽ padeoré wapa cúãrẽ ñañarõ tiirí, cuira, basocá manirõ, yucu manirõꝑꝑ, ùtâyucꝑꝑ, ùtâtutiripꝑ, ditacoperipꝑ niisodeaatiyira.

³⁹ Cõãmacũ cúã niipetira padeorí ññagũ, “añurãrã niĩya” jĩiyigu. Cũũ teero jĩiri siro niipacari, cúã cúãrẽ “ticogũda” jĩiriguere ñeeriyira ména. ⁴⁰ Cũã ñeeãdari suguero, Cõãmacũ marĩrẽ nemorõ añuré tiisuguedugarigu niiwĩ. Cũũ teero tiirí siro, cúã marĩmena sícãrõména añurã quẽnojeáadacua.

12

Jesuré nũnũdutĩre

¹ Teero tiirá, cúãrẽ wãcũãda. Cũã paꝑ duuró manirõ “Cõãmacũ ‘ticogũda’ jĩiriguere ticogũdaqui” jĩĩ padeorucúyira. Cũã padeoríguere wãcũrã, marĩcã teerora padeorucújããda. Cũtũrĩ basocũ máata jeadugagũ tiiróbiro niĩãda. Cũũ niipetire nũcũrére cũũjã, cũtũwáqui. Cũũ nũcũrére cũũre tiiróbiro marĩ niipetire ñañaré tiirére duujãrõ booa. Teeré duurá, Cõãmacũ boorépere tiirucújãrõ booa. ² Jesuré wãcũnũnũsero booa. Cũũrã marĩrẽ sicato padeorí tiiwí. Cũũrã marĩrẽ padeoyapácũtĩri tiigũdaqui. Cõãmacũrẽ padeojĩgũ, cúã too síro usenire buaãdarere wãcũgũ, curusapũ práabiaturre nũcãjãyigu. Boboró manirõ diayigu.

† **11:38** “Atibáreco macãrã” jĩĩnoã Cõãmacũrẽ padeohérare.

Teero tiigú, mecūtígārē Cōāmacūya wāmo diamacūniñape jeanuāqui.

³ Múā Jesús ñañarō netōríguere wācūña. Ñañarā cūūrē bayiró ñañarō tiiyíra. Teero tiirá, múācā ñañarō netōrā, páasutiro manirō cūūrē padeorucújãña. ⁴ Ñañarā cúā ñañaré tiirí, múā wederé wapa múārē sīārī tūgueñañaria ména. ⁵ Sīcū basocú cūū pōnarē wederébiro Cōāmacū múārē wedei. Cūūye queti jóaripūpū wederiguere ¿wācūrigari? Biiro jīā:

Yuu macū, Cōāmacū mūūrē bayiró wederémēna quēnojeá dutiri, teero iñacōārijãña.

Cūū mūūrē tutiri, páasutirijãña.

⁶ Cōāmacū cūū maīrārē bayiró quēnojeári tiiquí.

Niipetira cūū pōnarē cúā ñañaré tiirí, ñañarō tiiquí,* jī jóanoā. ⁷ Múā ñañarō netōrā, “Cōāmacū marīrē quēnojeá dutigū tiiquí” jīrā, nūcājãña. Cōāmacū múārē cūū pōnabiro tiiquí. Niipetira pacusūmūā cúā pōnarē quēnojeári tiicúa. ⁸ Cōāmacū niipetira cūū pōnarē quēnojeári tiiquí. Cūū múārē quēnohērī, cūū pōna díamacū mee niicu. Pacū manirā, teero buaríra tiiróbiro niicu. ⁹ Apeyeréja, marī wīmarā niirī, marī pacusūmūā marīrē quēnojeári tiiwá. Cúā teero tiiríguere marī padeowú. Teero tiirá, marī Pacū ūmūāsepu niigúpereja toorá nemoró yūuro booa. Teero yūurucujārā, catirucujãādacu. ¹⁰ Marī pacusūmūā atibúrecopū macārā, marī cúāmena niirī, marīrē quēnojeári tiiwá. Cúā añurō niidutira, cúā pōtēōrō quēnowā. Cōāmacūpe marīrē cūū tiiróbiro ñañaré manirā niidutigū, quēnojeári

* 12:6 Proverbios 3.11-12.

tiiquí. ¹¹ Diamacúrã niiã: Marĩrẽ quẽnojeári ti-irítabere tʉsaya maniã. Pũni niiã. Teero ni-
ipacari, quẽnorémẽna ãñurõ wáari tiia. Too síropure
ãñurõ cũũ booróbiro diamacú tiiádacu; ãñurõ ni-
irecutirere buáadacu.

Cõãmacũyere tʉodũgáheri, quio niiã

¹² Teero tiirá, basocá wãmorĩ, dʉpori tutuhera
tiiróbiro niirijãña; wãcũbayinemoña. ¹³ Múã
diamacú tiirá, maarẽ sugewara tiiróbiro niiãdacu.
Múã teero tiirí, opayuriro tiiróbiro wáagucã múãrẽ
ãñurõ nʉnʉgũdaqui; padeotutúanemogũdaqui.
Opayuriro tiiróbiro wáanemoriqi.

¹⁴ Niipetiramena cúaro manirõ ãñurõ
niirecutiya. Ñañaaré tiiró manirõ niiña. Ñañaaré
tiirá marĩ Õpũrẽ ññariadacua. ¹⁵ Múã tʉomasĩña:
Sĩcũno Cõãmacũ marĩrẽ ãñurẽ tiorere duurijããrõ.
Sĩcũno cũũ wedeseremena, cũũ tiirémẽna ãpẽrã
padeorere ññaorijããrõ. Teerẽ tiigú tãa ññaaré
tiiróbiro niiqui. Tãa ññaaré wiiró, oterere ññaocú.
¹⁶ Teero biiri sĩcũno cũũ nʉmo niihẽgõmẽna ññaaré
tiirijããrõ. Teero biiri sĩcũno Cõãmacũ marĩrẽ
ticoadarere “bári niirẽ niiã” jĩĩ wãcũrijããrõ. Esaú
teero tiiyigu. Juabóagu, cũũ basocá sõwũ niirere
yaarémena cũũ baipeere wasoyigu. ¹⁷ Múã masĩcu:
Too síro Esaú cũũ pacu “mũũrẽ ãñurõ wáaadacu”
jĩĩ wedecũrĩ boomiyigu. Cũũ pacupe “mũũ bairé
teerẽ cũũpetitoaawũ” jĩiyigu. Cũũ teero jĩĩrĩ tʉogú,
bayiró utiyigu. Teero utipacari, cũũ pacu cũũ bairé
cũũriguere wasomasĩña maniyiro.

¹⁸ Múã tíato macãrã Israelya põna macãrã ti-
iróbiro ãtãgũ padeñãmasĩrigupure jearia. Tiigupure

bayiró jũũyiro. Toopúre bayiró naĩtĩãyiro. Вуро пáа, wĩno bayiró wáayiro. ¹⁹ Teero biiri múã tíato macārã tiiróbiro corneta busurére tuoríа. Cõãmacũ wedeserecārẽ tuoñaría. Cũãpeja cũũ wedeseri tuorá, cuiremena “nocõrõrã wedesearo sáа” jĩiyira. ²⁰ Cõãmacũ dutiariguere cuinetõnerã, teero jĩiyira. Cũũ dutiarigue biiro jĩiyiro: “Atigú ãtãgũpúre cutacũgũnorẽ ãtãperimena déesĩãña; o saderígumena sĩãña. Wáicuracārẽ teorora tiyá”, jĩiyigu Cõãmacũ. ²¹ Teero wáarigue quionetõjõãyiro. Teero tiigú, Moisés basiro biiro jĩiyigu: “Yũũ cuinetõgũ, ñapõpiga”, jĩiyigu.

²² Mũãpeja tiigupú jearono tiirá, Cõãmacũ putopu jeacu. Toopú Cõãmacũ catirucuguya macã, ãmũãsepũ niirí macã niã. Tiimacã Jerusalén wãmecutiri macã niã. Ëtãgú Sion wãmecutirigucã niã. Tiimacãpu ángelea pau peti niicua. ²³ Cũã neã, cũũrẽ usenipeocua. Cõãmacũ põna cũũ “ticoguda” jĩiriguere ñeeãdaracã toopúra niicua. Cũã wãmerẽ ãmũãsepũ jóatunore niicu. Toopúra Cõãmacũ niipetirare besegú niiqui. Teero biiri too suguero macãrãpu diarira marĩmena sĩcãrõména ãñurã quẽnojeárira toopú niicua. ²⁴ Jesús toopú niiqui. Cũũ mama netõnére quetire néeatirigu niĩ. Jesuyé díi marĩ ñañaré tiirére coseré toopú niicu. Cũũye díi Abelye díi nemorõ wapacutía.†

²⁵ Teero tiirá, Cõãmacũ múãrẽ wedegúre sũnaríjãña. Too suguero macãrãrẽ Cõãmacũ atibárecopure baurocá wedeseyigu. Cũã cũũrẽ sũnayíra. Teero tiirá, Cõãmacũ cũãrẽ ñañarõ tiíadarere dutiwámasĩiyira. Marĩpereja Cõãmacũ

† 12:24 Génesis 4.10.

ũmũãsepũ wedesequi. Teero tiirá, marĩ cũũrẽ sũnarĩ, nemorõ ñañarõ tiigúdaqui. Dutiwámasĩña maniãdacu. ²⁶ Tíatopũre Cõãmacũ wedeseri, dita cãmeñayiro. Atitópere cũũ “tiigúda” jĩĩriguere cũũye queti jóaripũpũre buenoã: “Sĩcãrĩ dita cãmeñarĩ tiinemógũda. Dita díçure cãmeñarĩ tiirícu; ãmũãsepũ niirécãrẽ cãmeñarĩ tiigúda”,‡ jĩĩyigũ. ²⁷ Cũũ “sĩcãrĩ dita cãmeñarĩ tiinemógũda” jĩĩgũ, ateré jĩĩgũ tiii: Niipetire cũũ bauaneriguere néecomasĩrenorẽ cõãgũdaqui. Néecomasĩña maniré díçũ pũtuãadacu. ²⁸⁻²⁹ Cõãmacũ Õpũ niirõ marĩ cũũmena niĩãdaro néecomasĩña maniã. Teero tiirá, Cõãmacũrẽ usenire ticoada. Cũũ tũsarópũra cũũrẽ marĩ padeorére wiyaáda. Marĩ Õpũ Cõãmacũ niipetire ñañarére añurõ jũũpetiri tiirĩmebiro niĩ. Teero tiirá, cũũrẽ padeorá, quioníremena padeoáda.

13

Cõãmacũ tũsarére tiiyá

¹ Múã Jesuré padeorá sũcũpõna tiiróbiro cãmerĩ maĩrucújãña. ² Múãye wiseripũ jearáre añurõ bocaya. Teeré acabórijãña. ãpẽrã teero tiirá, ángelea jearirare bocayira. “Ángelea niicua”, jĩĩ masĩriyira.

³ Peresuwiipũ niirãrẽ wãcũña. Cũãmena toopú niirã tiiróbiro tũgueñaña. Ñañarõ netõ, cãmitunoriracãrẽ wãcũña. Múãcã cúãbirora õpũũcutia. Teero tiirá, ñañarõ netõápumasĩã.

⁴ Niipetira wãmoslarirare quioníremena iñña. Múã nũmosãnumiã niĩhẽrãmena, múã manusũmũã niĩhẽrãmena ñeeaperijãña. Nũmomanirã,

‡ 12:26 Hageo 2.6.

manumanirã noo booró ñeeapēcãmesãrãrẽ Cõãmacũ ñañaarõ tiigúdaqui. Teero biiri wãmosárira niipacara, ãpẽrãrẽ ñeeaperare ñañaarõ tiigúdaqui.

⁵ Niyerure bayiró peti ugaripéarijãña. Múã suorémēna useniña. Cõãmacũ biiro jĩrigũ niuwĩ: “Mũrẽ sícũrã duucũricu; cõãwaricu”,* jĩrigũ niuwĩ.

⁶ Teero tiirã, wãcũbayiremena biiro jĩmasĩã:

“Marĩ Ōpũ yũre tiípũgũ niĩ. Sícũ yũre ñañaarõ tiidũgãri, cuiria”,†

jĩmasĩã.

⁷ Múãrẽ suonírirare Cõãmacũye queti múãrẽ wederirare wãcũrucujãña. Cúã añurõ tiirécãti yapacutíriguere wãcũña. Cúã padeorírobiro tiinunúseya.

⁸ Jesucristo wasoríqui. Too sugueropũ, mecũtígãrẽ, too síropũre teerora niirucugũdaqui.

⁹ Teero tiirã, ãpẽrã múãrẽ merẽã wederi, tuonunúserijãña. Cõãmacũ cũũ añuré ticorémēna marĩrẽ yeeripũnarĩpũ wãcũtutuari tiiaro. Marĩ yaaré marĩ yeeripũnarĩrẽ wãcũtutuare ticoricu. Teero tiirã, múãrẽ “ateré yaaya; teeré yaarijãña” jĩrĩ, tuorijãña.

¹⁰ Jesús marĩ ñañaaré tiiré wapa sãñnórigũ ni-iuwĩ. Cõãmacũwiipũ paiã wáicũrare sãĩrã, teemēna Cõãmacũrẽ acabóre sãĩrã tiimícua. Teero tiirã, cúã Jesús acabórere masíricua. ¹¹ Paiaré dutigú Ññunetõjõãri Tatiapũre wáicũraye díire néesãwaqui. Tee díire Cõãmacũrẽ ticoqui, basocã ñañaaré tiiarigue wapare acabóre sãĩgũ. Cúãye õpũũrĩrẽ macã we-sapũ néewa, sóedutiqui. ¹² Teero tiirírobiro Jesús

* **13:5** Deuteronomio 31.6. † **13:6** Salmo 118.6-7.

macã wesapꝰ ñañarõ netõ, diayigu. Cũũye dímena marĩrẽ añurã pꝰtuári tiigú, teero tiyígu. ¹³ Cũũ macã wesapꝰ diarigue “bobo niĩã” jĩnoyiro. Cũũ diari, basocá cũũrẽ tuti, doojãyira. Marĩcãrẽ ãpẽrã tuti, doopacári, cũũrẽ nꝰnũãda. Cũã doorere teero tũgueñajãda. ¹⁴ Atibárecore marĩ niiri macãrẽ niidoaricu. Apemacã too síropꝰ marĩ niirucadari macãrẽ yuera tia. ¹⁵ Teero tirá, Cõãmacũrẽ usenire ticorucujãda Jesucristo marĩrẽ añurẽ tiiríguemena. Tee marĩ Cõãmacũrẽ ticoré niĩã. Cũũmena usenirã niijĩrã, ãpẽrãrẽ biiro jĩãda: “Cũũ marĩ Ôpũ niĩ; añunetõjõãĩ”. ¹⁶ Teero biiri ãpẽrãrẽ añurõ tiirere acabórijãña. Múã cꝰorémema ãpẽrãrẽ tiípuya. Múã teero tiiré múã Cõãmacũpꝰre ticorébiro niĩã. Múã teero tiiri, useniqui.

¹⁷ Múãrẽ sꝰonírãrẽ yũya. Cũã dutirere tiyá. Cũã múãrẽ apeyepere padeorí jĩrã, iñanꝰnꝰse, buerucucua. Cũã ateré masĩcua: Too síro Cõãmacũ cúãrẽ “¿diamacũ bueri; o merẽã buerite?” jĩ sãĩñãgũdaqui. Múã cúã dutirere yũri, useniremena múãrẽ coteadacua. Cũãrẽ bóaneõrã niiri tiirijãña. Múã cúãrẽ netõnucãrĩ, cúã múãrẽ añurõ tiípumasĩribocua.

¹⁸ Usãrẽ Cõãmacũrẽ sãĩbosárucujãña. Usã añurõ diamacũ tiijĩrã, añurõ yeeripũnacatia. Niipetirere añurõ tiidũgáa. ¹⁹ Múã yũre bayiró sãĩbosári booa. Múã sãĩrĩ, Cõãmacũ boorí, máata múã pꝰtopꝰ niigũdacu sũcã.

Wedeyaponorigue

20 Cõãmacũ múãrẽ añurõ niirecatirere ticogú niĩ. Cũũrã Jesuré oveja cotejú tiiróbiro niigú añugúrẽ diarigupare masõrigu niiwĩ. Cũũrã marĩ Õpũ Jesu-cristoye dímena mama netõnédoare quetire jeari tiirígu niiwĩ. 21 Cũũrã múãrẽ diamacú quẽnojeári tiiáro. Niipetire múã tiirémema añurã niirĩ tiiáro. Teero tiirí, cũũ boorére tiimasĩãdacu. Cũũrã Jesu-cristo tutuaremema marĩ cũũ tũsarére tiirã niirĩ tiiáro. Cristore usenipeorucuada. Teerora tiiáda.

22 Yáa wedera, yũũ múãrẽ wederére añurõmena tũoyá. Ate yũũ múãrẽ jóacoripũ yoeripũ niĩa.

23 Múãrẽ ateré wedea: Marĩya wedegu Timoteo peresuwiipu niĩãrigure wionécotoayira mée. Cũũ máata yũũ pũtopũ jeari, múã pũtopũ wáagu, cũũrẽ néewagũda.

24 Niipetira múãrẽ sũonírã añuãrõ. Niipetira Jesuré padeorácã añuãrõ. Italia macãrã múãrẽ añudutiya.

25 Cõãmacũ múã niipetirare añuré ticoaro. Teerora tiiáro.

Cõãmacã mecãã wedesei New Testament in Tuyuca

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tuyuca

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tuyuca

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
a71ca523-cda5-572a-9b0b-61d9ea37d1a8